

ÅRET

Året börjar med en rejäl storm, Alfrida, som drabbar Roslagen med dunder och brak och strömlöshet. Själva blir vi utan ström i bara nio timmar, medan våra barn (bara några km bort) får klara sig utan el i 36 timmar. Men de är otroligt stoiska och klarar sig bra. En av de viktiga sakerna nu för tiden är att kunna ladda telefonen, så det är en av de saker som Tomas och hans familj gör. Ganska kallt blir det också i huset. Björn istället kan lätt hålla huset varmt med sin braskamin, men har istället inget vatten. I Brottbys blir mataffären en ny plats att mötas där man kan ladda sin telefon och köpa pizza - så snart de själva har fått tillbaka elen.

Till julklapp får vi Tomas och Täby Enskildas nya kokbok. Det är en annorlunda kokbok, med en stor del teori och tankar om hur matkulturen har ändrat sig och hur man kan klara det i skolan. Det kan inte vara lätt att möta elever som numera bara äter en viss kost och samtidigt få maten god och billig. Måste testa att laga några av de veget-

ariska recepten i boken. Tänk så mycket vatten som runnit under Stockholms broar sedan när de första vegetarianerna dök upp på Fältbiologernas möten på 70-talet.

Sonia har dykt ner i sin brevsäck, framförallt från skiftet 60-70-tal. Inspirerad av en gammal klasskamrat från Duvboskolan (Karin Fridheim), som hittade brev från Sonia hos sin mamma. Det är mycket tips på filmer, musik och böcker som delas i breven. Den tidens sociala medier, det var dyrt att ringa och det kunde vara svårt att få tag i varandra också med bara fasta telefoner. 1970 var Easy Rider med Peter Fonda och Dennis Hopper den stora filmen. Nyheten nådde Sonia i Boden från vänner i både Sundbyberg och Zürich ungefär samtidigt. Hela västvärldens ungdomar hade ungefär samma kultursmak på den tiden. Men Sonia har faktiskt ännu inte sett filmen.

Den komplicerade operation HG gick igenom i november 2018 har gjort att mycket av året gått åt till att "komma tillbaka" (bukspottkörtel, gall-

Alfrida satte sin prägel på inledningen av året.

gångar, tolvfingertarm och mjälte togs bort). HG är därför diabetiker typ 1 sedan november -18. Det är lite knepigt att lära sig dosera insulinet rätt, men oftast går det bra numera. Kan vara att det blir fel om det är någon ny typ av mat på bordet, men det kan också handla om ren lathet. Klart att en chokladbit höjer blodsockret ordentligt, men "kanske att jag klarar det inom gränserna i alla fall". Och det gör han inte. Men å andra sidan – ska det vara en spruta för varje chokladbit? Låter inte heller så lockande. Med hjälp av en sensor i ena överarmen går det att läsa av blodsockerhalten direkt, så det är bara vid sensorbyte det är aktuellt med att ta blodprov.

En biverkning av att gallgångarna tagits bort och ersatts av "hemsnickrade" gallgångar (av tolvfingertarmen) är att det kan bli stopp i gången av t.ex. mat som vandrar uppåt i gallgången och täpper till den. Även mikrogallstenar kan fastna. Det har HG råkat ut för ett antal gånger, men senast i september som tur är. En senare insatt medicin, som bl.a. ska lösa upp små gallstenar verkar fungera.

Värre är det att sängperioderna har gjort ländryggsartrosen värre. Vissa dagar har det i princip varit omöjligt att gå annat än med stor smärta. Andra perioder är det mer OK. Rehabträning stärker musklerna en del, men rår inte på smärtan och åtföljande balansproblem. Framtiden får väl utvisa om det blir rullstol eller inte.

DJURLIV

Att HG har svårt att röra sig återspeglas på fågelartlistan för året. Det var med nöd och näppe vi kom upp i 100 arter, som är vår "skamgräns".

Den hundraarten presenterade sig så sent som 29 december då en flock tallbitar flög förbi. Tallbit har invaderat stora delar av Syd- och Mellansverige under hösten, men tomten är ingen "rönnbärstomt", så det dröjde ett tag innan vi kunde kryssa av arten, som också blev nytt tomtkryss, nummer 165.

Sedan ett par år har vi fem tornseglarholkar på den östvända väggen. Vi har spelat upp tornseglarlåten sommaren 2018 för att locka dit ungfåglar i hopp om att det skulle häcka i någon av de fem holkarna. Men icke. Däremot upptäckte vi efter ganska lång tid att ett tornseglarpar hade hittat ett gammalt pilfinksbo under taket på arbetsrummet denna sommar. Att tornseglare behöver fri inflygning blev en sanning med modifikation när vi kunde se hur de snirkade sig fram mellan träd och grenar. Den sista rörelsen i boet hördes 12 augusti. Hoppas att ungen kom på vingen och inte svalt ihjäl.

Under mer än en månad tutade en rördrom från vassen snett över sjön. Den slutade abrupt en natt i början av juni. Vet inte om den drog iväg eller om den blev något annat djurs byte. Vattenrall har hållit till i samma område. Vi har hört både hannens spel och honans "pyrrl"-läte, så kanske det blev häckning. För första året någonsin, hörde vi ingen näktergal från tomten. Näktergalarna kom väldigt sent och de var färre än vanligt, så kanske vi får höra någon 2020 om stammen har repat sig?

Efter den miserabla häckningssäsongen 2018 var det färre fåglar än vanligt vintern 2018/2019 på våra matningar. Men 2019/2020 verkar speciellt

Tassa och hennes mamma Lovely i blomsterhavet i Söderhagen.

tättingarna tagit igen vad de förlorade tidigare. Entitorna har fått minst två ungar, men nu ser vi inte så mycket av titorna. Verkar som om de lever på förråd och av vad skogen ger.

På insektsfronten noterar vi invasionen av tistelfjäril. Tistelfjärilar besökte tomten rikligt under en ganska lång tid. Måste varit åtminstone en generation som fötts i trakten. Tistelfjärilen är ju en "flyttfjäril" från södra Europa och norra Afrika, där flyttningsrörelserna ibland når Östra Svealand. Men det har nog aldrig varit av den omfattningen som i år. En annan art som sågs i Stockholmstrakten första gången 2018 invaderade också. Plötsligt och oväntat. Vi fick också del av den invasionen och såg sälgskimmerfjäril, som den heter, minst 3-4 gånger. Även i övrigt var det en bra fjärilssommar, även om den inte blev lika extrem när det gäller antalet arter som 2018.

En av de märkligaste sakerna som hänt då det gäller djurlivet under 2019, är den bäver som bosatte sig i vassrenset vid stranden, under kanske en månad. Till slut, när det började bli lite mer badsäsong, tyckte den dock att det var dags att flytta.

FÖRENINGSLIV

HG har fortsatt att vara med i Össeby hembygdsförening, Angarngruppen och Össeby kyrkokör, även om hälsan har satt en del spår i aktiviteterna.

Under hösten pratade HG om kartor på Internet och det ska fortsätta i februari med närmare presentation av 1700- och 1800-talskartor och hur man tyder dem.

Om HG får ta med sin sin rollator, kan han också vara med i körens framträdanden. Känns inte sådär jättebra, men får vara tacksam så länge det går. Våren avslutades med en "Beatles-singalong" med storpublik i Kårsta kyrka. Som vanligt gjorde kören en bejublad julkonsert i Kårsta kyrka lördagen före jul – med tolvman-naorkester och över 30 körsångare. Församlingen är fattig, men genom att julkonserten genomförs som samarrangemang mellan församlingen och hembygdsföreningen kan de ekonomiska ramarna bli lite större. Det var tredje gången vi hade den här typen av julkonsert - med större spridning i repertoaren än bara julsånger - och ryktet börjar sprida sig också utanför församlingen. Så i år räckte varken bänkar eller läktare till, utan några fick sitta på golvet eller t.o.m. stå upp hela konserten. Tyvärr är Kårsta den största kyrkan i församlingen (av fyra), så vi kan inte byta till något större.

HÄSTLIV

Första hela året utan Bliöa, som fortfarande saknas i Sonias liv och inte minst i barnbarnens liv. Men det blev fler år med henne än vad man kunde förvänta, 29 år är en aktningsvärd ålder.

I år har det blivit en hel del arbete med sjövattpumpen.

Hans-Georg fågelskådar i Angarn. Rådjur uppskattar fågelmatningen, svartvit flugsnappare, tistelfjäril, trädfällning på Sjöbacken samt silverstreckad pärlmorfjäril och humlor på jättävadd.

Ett litet collage med bilder på Tindra. Längst ned till vänster en bild på Birk och Skati också.

I stället har Tindra blivit mer självständig då hon nu rids ut ensam betydligt oftare än tidigare. Men ibland blir hon ändå osäker på sig själv och får storhäst-olater med att fundera på om soptunnor ibland kan sluka hela hästar. Skiftningar i markfärger är annars också en sak som är misstänkt. Men för det mesta är hon trygg.

Under året har jag också testat om hon har töltegenskaper genetiskt och det har hon. Så vi kämpar vidare med tölträningen och då och då får vi till det. Annars är det mest matte som inte får in i sin skalle vänster galoppfattning eller att byta sittben i travet (vid lätttridning). Ja, nu är det tur att detta inte är en v-logg, då mattes högröda genererade ansiktsfärg skulle ha syns.

I år har inga större utflykter gjorts utom en fyra dagars vända till Grövelsjön, då samtidigt Tindra passade på att ta sig in i grannarnas paddok. Ett dike där de buskar som hindrat hennes genomfart hade minskat i omfattning och en väg till grannens gröna paddok hade öppnat sig. Och där bröt sig hästen IN i paddoken för att äta sockergräs????!!!!

Det värsta detta år är i augusti då Tindra höll på att dö i akut colit (tarminflammation). Efter boostning med dropp blev det några dagar på Ultuna där hon piggnade till riktigt snabbt. Och sedan kunde hon komma hem, men inte lätt att sätta igång henna igen, då hon är en känslig EMS-häst. Så hon behövde ju handfodras, med lagom mycket men inte alltför näringsrik mat och

samtidigt röra på sig. Det blev många timmar i stallet och med häst i grimskäft. Vi lyckades inte helt utan det blev en ordentlig betesrand av detta äventyr. Men så småningom var hon igång igen på ett bra sätt och Sonia pustade ut.

Under året har vi som vanligt ridit för Agneta under våra torsdagar och ganska ofta har Sonia hängt med sina underbara stallkamrater ut på en liten tur.

SLÄKTFORSKNING

Hans-Georg har i princip kört fast på sin Östgöta-/Smålandsgren där tre av de allra närmaste DNA-träffarna inte vill falla in i någon av släktträdarna. Det finns en knytning på sjunde kusinsnivån, men träffarna är av den storleken att de lika gärna kunde handla om sysslingar eller bryllingar (andra- eller tredjekusiner).

Därför har HG istället lagt mycket krut på Sonias släktingar i Jämtland, både Ovikengrenen och Stugungrenen. I "Allt för Sverige" (SVT1) såg vi plötsligt en av Sonias fjärde kusiner (Ovikengrenen) som värdinna för några av amerikansvenskarna. De skulle bo i ett hus som står på samma plats som det hus där Sonias mormors mor växte upp. Första gången som vi fick någon "släktvittring" i det programmet.

Annars har flera månader gått åt att tillsammans med några Soniasläktingar på Stugungrenen försöka reda ut lite okända fäder. Sonias morfars morfar var bonde och spelman i Stugun, men

Till vänster. En av Björns visningar av Sundby naturhus. Till höger. Den nya kokboken från Täby Enskilda.

hans far har varit okänd. Det stod egentligen mellan två olika drängar, men vilken? Utgångspunkten var fyra barnhemsbarn i Stockholm, som åkte in och ut på Stockholms barnhem. De var samtliga födda kring 1795. 1805/1806 fick de bli fosterbarn hos olika bönder i Jämtland. Två av dem var bröder och söner till en soldat på något av Stockholms regementen. Små inkomster och en sjuklig hustru gjorde att det inte fanns ekonomiska möjligheter att ha barnen kvar. Förutom dem var det också en flicka och en pojke som flyttades till Jämtland.

Bägge bröderna blev soldater och knutna till hästjägarna (fältjägare till häst) i Östersund. Den ena av dem, och som var en av de "misstänkta" fäderna (den andra var den pojke som kom till Jämtland samtidigt som de andra tre) kunde inte hålla fingrarna i styr utan åkte fast för stöld flera gånger. Dessutom gjorde han två pigor med barn. I det ena fallet skulle han då vara Sonias morfars morfars far (mor var den flicka som kom till Jämtland samtidigt, 1805/1806). Genom att göra ett släkträd för den pojke som blev resultatet av den andra förbindelsen gick det att hitta en nu levande person som hade DNA-träff på Sonia och en av hennes sysslingar. Det var alltså bevisat att den här soldaten var far till Sonias morfars morfar. Den person vi fann är fjärdekusin till Sonia och hennes syssling.

SUNDBY NATURHUS

Nu har Björn och hans familj bott i mer än ett år i sitt hus och trivs för fullt. Det finns fortfarande en hel del att göra, men det är visst svårare att komma till skott när det inte finns deadlines hela tiden.

Under året har han haft flera visningar och en hel del reportage och även lite filmning av huset. Vill du läsa mer om naturhuset kan de se här <http://www.sundbynaturhus.se>.

ARBETE

Trots att både Sonia och Hans-Georg numera är pensionärer blir det en del firmajobb. För Sonias del har det varit ungefär halvtid, vilket har känts precis lagom.

De flesta jobben har varit naturvärderingar i samband med exploateringar. Det är fortsatt högt tryck på exploatering i stockholmsområdet och även om bostadspriserna har mattats av så märks det inte så mycket ännu i andra änden (planeringsfasen).

En del av dessa ärenden har genomförts tillsammans med Friman Ekologikonsult som t.ex. Gamla Bromstensvägen för Järntorget och i Råcksta för Arbetarebostadsfonden och en våtmark i Gustavsbergs våtmark där Sonia bara var med på ett litet hörn.

Efter mycket om och men fick vi ett nytt fint badrum, efter vattenskadan julen 2018..

Ett förnyat samarbete har varit med Jörgen Orback vid Tengbom där vi arbetat med en naturvärdering i Sala (Östberga).

Vid Trångssunds station planeras också en förtätning av HSB där vi även lät Dan Andersson göra en extra koll av eventuella kryptogamer på stället. Han gjorde även samma sak i Västberga där en förtätning planeras av Skanska.

Ibland dyker en del arbeten upp för uppdatering som Säbyviken i Åkersberga som vi arbetade med för tämligen många år sedan nu. Med ändrade planer och att tiden hade gått blev det nödvändigt med nybesök vid marinan för både Dan och Sonia.

Några arbeten med hästanknytning (förutom den administrativa driften av islandshästverksamheten på Svista) dyker upp då och då. Mitt i sommaren blev det till att undersöka naturvärdena i ett markområde där paddock och annat skulle anläggas. Sonia vadade fram bland brännässlor och högt gräs, så högt så att Tassa (vår hund som ofta är följeslagare på många jobb numera) undrade om hon verkligen behövde följa med. Hon blev befriad från tjänstgöring denna gång.

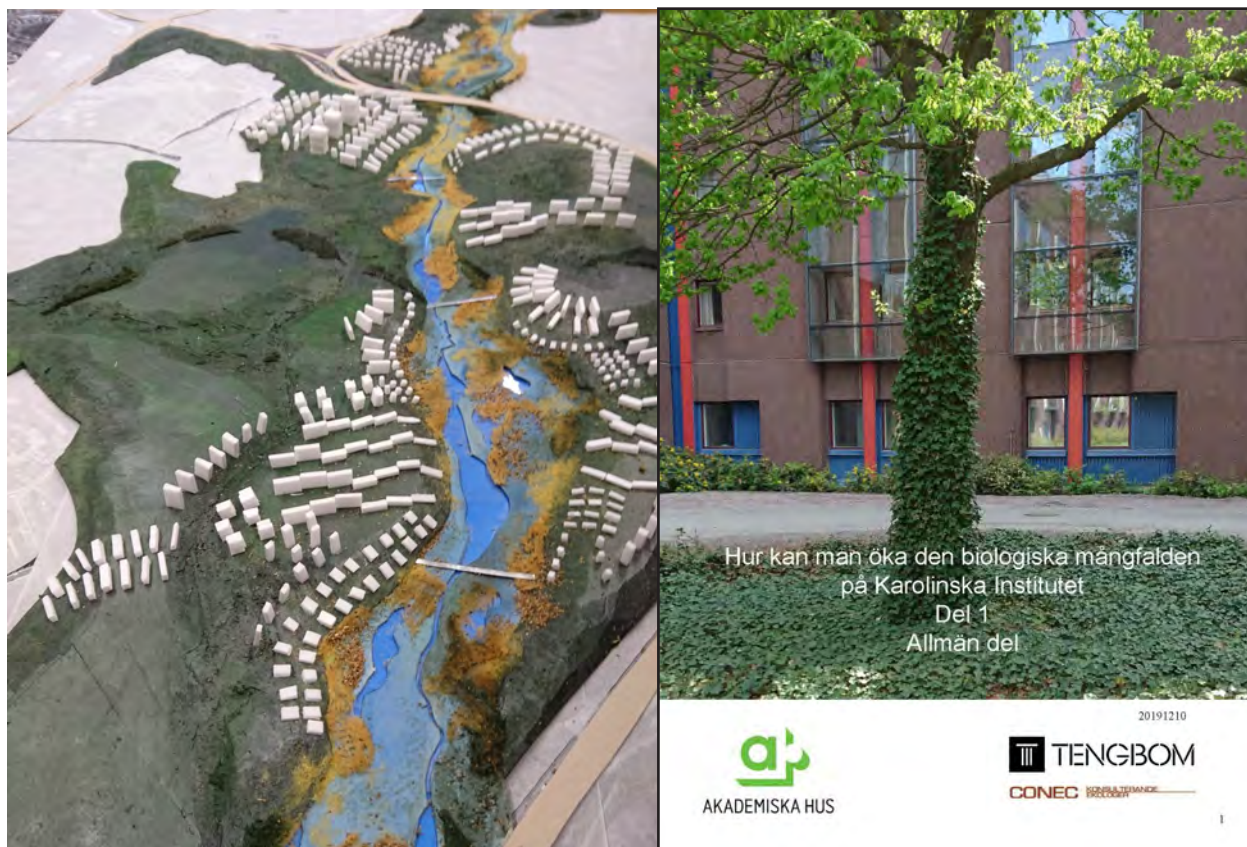
I Liljeholmen planeras utbyggnad av centrumet och även en parkeringsplats strax intill. Det är ett ärende som kommer att vara intressant att följa under detta år. Det kommer inte att påverka så mycket naturvärden men kommer troligen att bli diskuterat i samband med strandskydd.

Det blev också några timmar på KTH hos arkitekterna med diskussion om hur ekologi kan användas i planeringen. Roliga och intressanta förslag från studenterna.

Men allra roligast var att jobba tillsammans med Jörgen Orback med att förstärka den biologiska mångfalden på Karolinska Institutet för Akademiska hus. Det var ett tillfälle att sammanfatta våra kunskaper inom området och rapporten som blev delad i två delar, en allmän del och en del om specifika åtgärder på olika platser, blev mycket uppskattad.

Sonia och H-G

Ekologerna på Sjöbacken

Till vänster. En av modellerna som KTH-studenterna gjorde. Till höger. Roligaste arbetet i år har varit tillsammans med Jörgen Orback åt KI, där vi kom med förslag på hur den biologiska mångfalden kan förstärkas i området.

Ett Gott 2020 till er alla!

Hemsidor

Hans-Georg <http://www.conec.se/HGW/>

Sonia <http://www.conec.se/sonia>

CONEC <http://www.conec.se>

Sjöbacken <http://www.conec.se/sjobacken>

Adress: Sjöbacken, Svista 17, 186 97 Brottby

08 - 510 104 31 (bostaden), **08 - 510 109 55** (Conec)

Om du vill e-posta till oss:

Sonia: sonia.wallentinus@conec.se

H-G: hgw@conec.se

